Pöytyä

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2025-2029

Sisällys

1. Kohti lapsi- ja perhemyönteistä Pöytyää ... 3
2. Tuemme lapsiperheitä ja vanhempia ... 5
3. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin nykytila ... 6
3.1. Lasten ja nuorten määrä Pöytyällä ... 6
3.2. Erityistä tukea ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrä ja osuus varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lapsista vuonna 2025 ... 6
3.3. Kouluterveyskysely 2025 ... 6
4. Lasten ja nuorten hyvinvointi rakennetaan yhdessä ... 9
5. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut ... 10
5.1. Kasvua ja kehitystä tukevat palvelut ... 11
5.2. Kasvua ja kehitystä edistävä ja ongelmia ehkäisevä toiminta ... 16
5.3. Vammaisten lasten ja nuorten palvelut ... 21
5.3 Järjestöjen ja seurakunnan palvelut ... 21
6. Yhdyspintatyö Varsinais-Suomessa ... 22
7. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma ... 23
8. Seuranta ... 23

1. Kohti lapsi- ja perhemyönteistä Pöytyää

Pöytyäläiset lapset ja nuoret ovat tilastojen mukaan tyytyväisiä elämäänsä. (Kouluterveyskysely 2025). Suuri osa lapsista ja nuorista voi hyvin, mutta on myös lapsia ja nuoria, joilla on enemmän omaa hyvinvointia vaarantavia tekijöitä elämässään. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointityötä Pöytyän kunnassa.

Kyseessä on strateginen asiakirja sekä konkreettisia toimenpiteitä ja tavoitteita sisältävä suunnitelma. Suunnitelma hyväksytään valtuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelman ohjausvaikutusta laaja-alaisesti korostaa se, että suunnitelmassa esitettävät asiat on otettava huomioon kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Suunnitelma on osa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä annetun lain (612/2021) 6 §:ssä tarkoitettua hyvinvointisuunnitelmaa.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa keskitytään toimiin, jotka edistävät hyvinvointia ja terveyttä. On tärkeää huomioida, että tekijät, jotka vaikuttavat lapsen ja nuoren elämänlaatuun, voivat kasaantua ajan myötä. Lapsen ja nuoren hyvinvointia turvaavat elementit muotoutuvat heidän arkiympäristöissään: perheissä, varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja harrastuksissa. Ympäristön viihtyisyys ja turvallisuus vaikuttavat merkittävästi hyvinvointiin. Yhteistyöllä voimme varmistaa kaikkien lasten oikeuden terveeseen ja tasapainoiseen kasvuun sekä vahvistaa hyvien asioiden kasaantumista.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (Lastensuojelulaki 417/2007 12 §) laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnitelmassa tarkastellaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin nykytilaa ja heille tarjottavia palveluita kokonaisuutena. Tämän lisäksi suunnitelmassa tuodaan esiin hyvinvoinnin edistämiseksi ja kasvattamiseksi suunnitellut toimenpiteet.

Sekä kunnan että hyvinvointialueen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää tiedot:

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävistä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä
- suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Pöytyän kunnan strategia vuosille 2023–2028 määrittää kunnan pitkän aikavälin tavoitteet asukkaiden hyvinvoinnin, palveluiden, elinympäristön ja elinvoiman kehittämiseksi. Kunta-strategian mukaisesti Pöytyän kunta panostaa lasten ja nuorten hyvinvointiin ja koulutukseen. Strategiaan on kirjattu mm. seuraavat palvelulupaukset:

Tarjoamme lapsille ja nuorille laadukkaan oppimisympäristön

I. Kehitämme lukion ja kansalaisopiston (nyk. Auranmaan opisto) opetustarjontaa ja seudullista vetovoimaa

II. Ehkäisemme lasten ja nuorten syrjäytymistä laajentamalla heille suunnattua harrastustoimintaa.

Syrjäytymisvaarassa oleville nuorille tarkoitettu nuorten työpaja tukee ja auttaa nuoria kuntalaisia arjessa selviytymisessä sekä valmentaa nuoria joko opiskeluun tai työntekoon tulevaisuudessa.

Elinkeino-strategia toteuttaa Pöytyä – vastuullinen kasvukunta -kuntastrategiaa vuosille 2025-2028. Yritys- ja elinkeinotoiminta mahdollistaa kunnan strategian mukaisen kestävän kasvun ja hyvinvoinnin lisäämisen. Kunta- ja elinkeinostrategiassa on lukuisia tavoitteita, jotka ovat avattu ohjelmakohtaisesti toimenpiteiksi.

Strategiassa Pöytyän kunnan organisaatio sitoutuu kolmeen toimintalupaukseen:

1. Elinvoiman edistäminen,
2. Hyvinvoinnin lisääminen,
3. Vastuullinen taloudenhoito ja päätöksenteko.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelussa on huomioitu 0-29-vuotiaat pöytyäläiset lapset, nuoret ja heidän perheensä. Tarkastelu ulottuu nuorisolain mukaisesti 29 ikävuoteen saakka. Suunnitelmaa on valmistellut sivistyksen toimiala ja kunnan hyvinvointityöryhmä. Lisäksi mukana olivat myös edustajat Pöytyän eri vaikuttajaryhmistä. Pöytyän lapsi- ja perheneuvosto ja nuorisovaltuusto ovat mukana suunnitelman toimeenpanossa ja suunnitelmaa toteutetaan eri tahojen yhteistyönä.

2. Tuemme lapsiperheitä ja vanhempia

Lapsiperheiden ja vanhempien tukeminen on paras tapa ennaltaehkäistä eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Lapsi kasvaa ja kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, minkä vuoksi kehitysympäristöjen kuten kodin, varhaiskasvatuksen, koulun, työn ja vapaa-ajan ympäristöjen toimintaedellytysten turvaaminen on tärkeää. Lapset tarvitsevat ympärilleen huolehtivia, rakastavia ja läsnäoloa tarjoavia aikuisia, toiminta- ja oppimismahdollisuuksia sekä kavereita ja ystäviä. Vuorovaikutussuhteet muodostavat lapselle henkisen ympäristön, jossa lapsi- ja nuori kasvaa yksilölliseksi yhteisön jäseneksi. Vanhemmuus muodostuu erilaisista osa-alueista: huolenpitoa koskevasta tietämyksestä, oikeista vanhemmuuden asenteista ja riittävistä kasvatustaidoista.

Vanhemmuuden tukeminen ennaltaehkäisee ongelmien kasaantumista ja antaa edellytyksiä perheiden itsenäiselle selviämiselle. Paras tuki vanhemmuuteen on sellaista, mikä huomioi perheen kokonaisuutena ja tunnustaa perheiden moninaisuuden.

Asiakaslähtöiset palvelut ja aktiiviset yhteisöt tukevat perheiden hyvinvointia ja osallisuutta. Lapset ja nuoret kasvavat ja kehittyvät saman yhteiskunnan jäseniksi riippumatta yksilöllisistä eroista. Kehitämme asiakaslähtöisiä palvelurakenteita (varhaiskasvatus, opetus ja kasvatus sekä harrastukset), joissa huomioidaan kulttuuritaustasta, vammaisuudesta tai elämänolosuhteista johtuvat erityistarpeet.

Turvallisuuden tunne kuuluu ihmisen perustarpeisiin. Pienten lasten turvallisuuden tunne rakentuu erityisesti läheissuhteissa ja perheessä sekä varhaiskasvatuksessa ja sen vertaissuhteissa. Isompien lasten osalta koulu, vapaa-ajan toiminta ja niiden vertaissuhteet sekä mediaympäristö ovat perheen ja läheissuhteiden ohella keskeisiä turvallisuuden tunteen muodostumisessa. Varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa on panostettava kiusaamisen ja yksinäisyyden ehkäisemiseen. Lasten ja nuorten turvallisuutta tulee edistää myös hyvällä turvataito-, oikeus- ja mediakasvatuksella. Mediataidot ovat osa kansalaistaitoja, joita koti, koulu, kirjasto tukee ja ohjaa hyödyntämään ikäkauteen sopivalla tavalla. Median käyttöä tulee voida myös pystyä rajaamaan.

Pöytyän kunta kehittää lapsille, nuorille ja perheille suunnattujen palveluiden saavutettavuutta yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa.

3. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin nykytila

Lapset ja nuoret tarvitsevat aikuisten tukea terveellisiin elintapoihin. Perheet ovat monimuotoisia, mikä näkyy lasten ja nuorten arjessa. Lasta suojaavia tekijöitä ovat läheiset ihmissuhteet, hyvät keskusteluyhteydet, arjen ennustettavuus sekä vanhempien kiinnostus lapsen ja nuoren asioihin - yhä useampi voi puhua asioistaan vanhempiensa kanssa (Kouluterveyskysely 2025).

Pöytyäläiset lapset ja nuoret voivat tilastojen ja tutkimusten mukaan pääosin hyvin ja ovat tyytyväisiä elämäänsä. Kouluterveyskyselyn 2025 mukaan 67 % 7–9-luokkalaisista koki olevansa erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä. 4. ja 5. luokkalaisten osalta vastaava luku on 83 %. Kun taas lukiolaisista erittäin tai melko tyytyväisiä elämäänsä oli 75 prosenttia. Osalle lapsista ja nuorista kasautuu jo lapsuuden perheessä ongelmia, jotka vaikuttavat heidän hyvinvointiinsa. Lapsuuden olosuhteet eivät kuitenkaan suoraan ennusta myöhempää elämänpolkua. Nuorten syrjäytymisen riskitekijöitä ovat mm. matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys, toimeentulo-ongelmat ja päihde- ja mielenterveysongelmat. Heikommassa asemassa ovat ne lapset ja perheet, joiden vanhemmilla on useita syrjäytymisen riskejä. (Nuorten syrjäytymisen ehkäisy - Lapset, nuoret ja perheet - THL). Syrjäytymisen ehkäisyssä kiinnitetään huomiota yksilön hyvinvoinnin vahvistamiseen sekä palvelujärjestelmään.

3.1. Lasten ja nuorten määrä Pöytyällä

Pöytyällä asukkaita on 7945 (30.9.2025). 0–28-vuotiaita lapsia ja nuoria on 2163 henkilöä. 0–17-vuotiaita lapsia on 1458. Näistä 0–6-vuotiaita lapsia on 380.

3.2. Erityistä tukea ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrä ja osuus varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen lapsista vuonna 2025

Pöytyän kunnassa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa lapsia on noin 310, joista tukea tarvitsevia on noin 3 %. Lapsia, joiden äidinkieli ei ole suomi, on Pöytyän varhaiskasvatuksessa noin 23.

3.3. Kouluterveyskysely 2025

Kouluterveyskysely tuottaa joka toinen vuosi seurantatietoa lasten ja nuorten kokemuksista terveydestä, hyvinvoinnista, koulunkäynnistä ja opiskelusta sekä elintavoista. Kouluterveyskysely toteutettiin sähköisesti Pöytyän yhtenäiskouluissa sekä lukiossa keväällä 2025. Kyselyyn vastasi 205, 4–5-luokkalaista sekä 227, 8–9-luokkalaista pöytyäläistä lasta ja nuorta.

Kyselyn mukaan valtaosa pöytyäläisistä 8–9-luokkalaisista voi hyvin. 4–5-luokkalaisista vastaajista 83 % on tyytyväisiä elämäänsä. Heistä melkein kaikki harrastaa jotakin viikoittain ja melkein puolet liikkuu vähintään tunnin päivässä. Pöytyän koulut koetaan turvallisiksi ja kannustaviksi paikoiksi oppia. 8. ja 9. -luokkalaisista nuorista vain 57 % söi aamupalan joka

arkiaamu. Vastaava lukema 4. ja 5. -luokkalaisilla oli 61 %. Aamupalalla on tärkeä merkitys keskittymiseen, jaksamiseen ja oppimiseen. Vaikka 73 % 8–9-luokkalaisista syö kouluruuan päivittäin, vain puolet pitää kouluruokaa hyvänä. Onneksi vain pieni osa on kokenut kiusaamista koulussa ja suurin osa kokee luokassa olevan hyvä työrauha. Tämä luo turvallisen pohjan koulupäiville.

8. ja 9. -luokkalaisista noin 16 % koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, mikä on valtakunnallista tasoa alhaisempi. Nuorista vain 23 % kokee, että asuinalueella järjestetään kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa nuorille. Tunne yksinäisyydestä vaihtelee ikäryhmittäin. Kaikilla kyselyyn vastanneilla 4–5-luokkalaisilla on vähintään yksi hyvä ystävä, kun taas lukiolaisista 13 % ja perusopetuksen ylempien vuosiluokkien oppilaista 6 % kertoo, ettei heillä ole yhtään hyvää ystävää, jonka kanssa voi keskustella luottamuksellisesti omista asioista. Suurimmalla osalla lapsista ja nuorista yksinäisyyden tunne on ohimenevää ja usein paras kaveri löytyy ja tunne porukkaan kuulumisesta palautuu. Vastaavasti 4. ja 5. -luokkalaiset lapset harrastivat aktiivisemmin ja heidän ikäluokastaan 79 % harrasti jotakin vähintään kerran viikossa. 8. ja 9. luokkalaisista nuorista vastaava luku oli 77 %.

Nuorista n. 9 % oli ilmoittanut olleensa tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Nuorista energiajuomia joi päivittäin samoin lähes 9 %. 70 prosenttia kertoi, etteivät käytä lainkaan päihteitä, mutta 7 % käyttää kuitenkin sähkötupakkaa päivittäin. Kyselyn mukaan jopa 11 prosenttia 8. ja 9. -luokkalaisista käyttää päivittäin tupakkaa, sähkötupakkaa, nuuskaa tai nikotiini pusseja. 4. ja 5. -luokkalaisista lapsista 9 prosenttia kertoi käyttäneensä näitä tuotteita ainakin kerran. Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran 7 %.

Positiivisten tulosten rinnalla luvut muistuttavat, että pienillä teoilla voimme vahvistaa lasten ja nuorten hyvinvointia entisestään. Heidän hyvinvointinsa on koulun ja kodin yhteistyötä. Jokainen lapsen ja nuoren elämässä oleva aikuinen voi osaltaan olla tekemässä arjesta turvallista ja merkityksellistä.

Kouluterveyskyselyn tuloksia hyödynnetään oppilaitosten hyvinvointityössä ja yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä sekä kunnan toiminnan kehittämisessä, esimerkiksi laadittaessa hyvinvointistrategiaa sekä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Keskeisessä asemassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi on yhteistyö sivistystoimen sekä hyvinvointialueen yhdyspinnoilla. Myös nuorisopalvelut on huomioinut tulokset toiminnassaan.

ILONAIHEET

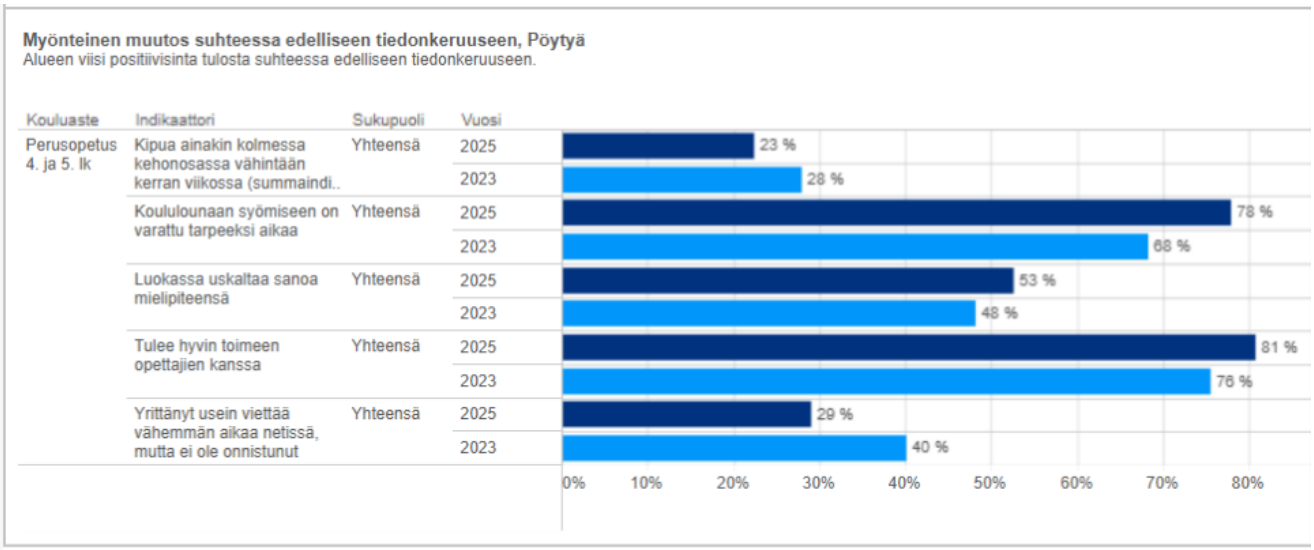

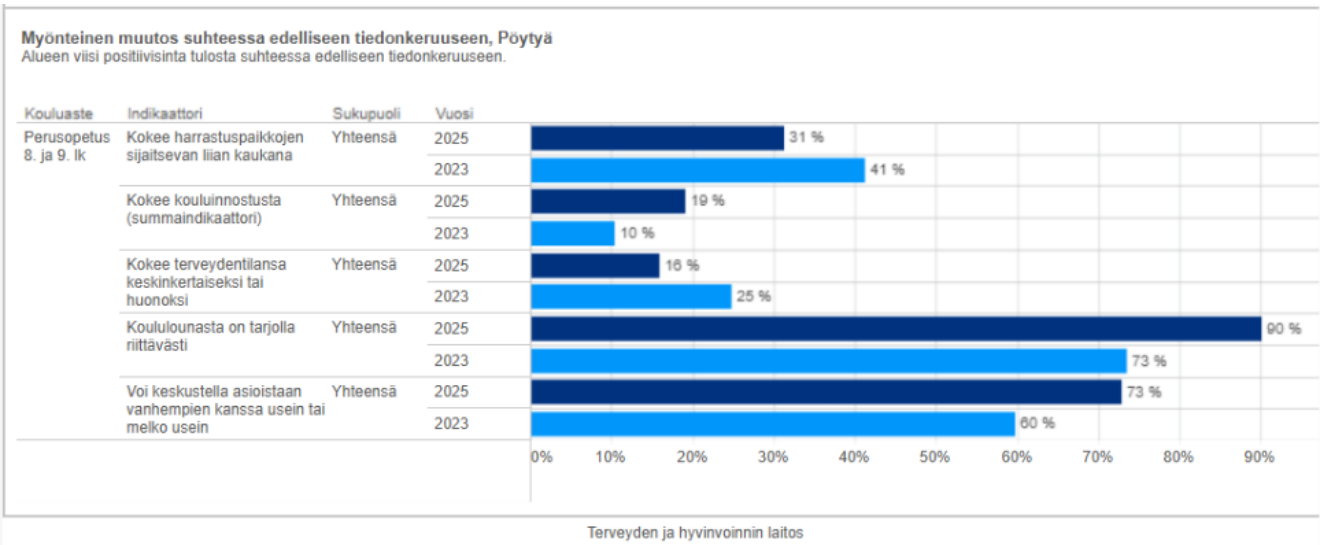

Ennaltaehkäisevää hyvinvointityötä ja arjen hyvinvointia on tärkeätä vahvistaa mm. yhteisöllisen opiskeluhuollon kautta ja vahvistamalla perustason yhteistyötä. Pöytyän kunnan kouluissa tehdään jatkuvaa ennaltaehkäisevää työtä myönteisen oppimisympäristön luomiseksi sekä oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (Suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, sivistyslautakunta 10.5.2023).

4. Lasten ja nuorten hyvinvointi rakennetaan yhdessä

Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma vuosille 2024-2027 sisältää 34 toimenpidettä, jotka turvaavat lasten ja nuorten hyvinvointia ja vahvistavat heidän oikeuksiensa toteutumista. Toimenpiteet toteutetaan yhteistyössä ministeriöiden, kuntien, hyvinvointialueiden ja muiden sidosryhmien kanssa. Lasten osallisuuden vahvistaminen on keskeinen osa suunnitelmaa.

Lasten ja nuorten osallisuuden ja alueellisen yhdenvertaisuuden edistäminen on linjattu kansallisessa lapsistrategiassa. Lapsistrategian toimenpiteitä pääministeri Petteri Orpon hallituskaudella ovat esimerkiksi: Lapsivaikutusten arvioinnin vahvistaminen sekä lasten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen.

Pöytyällä toimii yhtenä vaikuttajaryhmänä lapsi- ja perheneuvosto, joka edistää Pöytyän kunnan lapsi- ja perhemyönteistä toimintakulttuuria yhteistyössä kunnan hallinnon ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kunnanhallitus on 11.4.2022 lapsi- ja perheneuvoston aloitteesta hyväksynyt Pöytyän lapsi- ja perhevaikutusten arviointimallin.

Pöytyällä osallisuustyötä tehdään eri toimialoilla ja yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa. Lasten osallisuuden ja kuulemisen lisääminen laajentaa päätöksenteon tukena tarvittavaa tiedonmuodostusta.

Perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti toteutuvalla oppilaita osallistavalla koulukulttuurilla ja oppilaskuntatoiminnalla luodaan edellytyksiä lasten ja nuorten osallistumiseen, näkemysten esittämiseen ja yhteisiin asioihin vaikuttamiseen. Pöytyällä lasten ja nuorten vaikuttamiskanavina toimivat jokaisessa yhtenäiskoulussa oppilaskunnat ja vanhempainyhdistykset. Lukiossa vastaava toimielin on opiskelijakunta.

Pöytyällä nuorisovaltuusto on toiminut nykymuodossaan vuodesta 2011 alkaen. Nuorisovaltuuston toimikausi on kaksi vuotta kerrallaan. Nuorisovaltuustoon valitaan koulukohtaisilla vaaleilla. Nuorisovaltuusto edustaa kaikkia kunnan nuoria kunnallisessa päätöksenteossa. Demokraattisesti valitun nuorisovaltuuston tehtävänä on tuoda nuorten ääni kuuluviin, ottaa kantaa ajankohtaisiin asioihin sekä tehdä aloitteita ja kannanottoja. Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.

Nuorisovaltuusto koostuu 13–18-vuotiaista kuntalaisista. Nuorisovaltuusto lisää nuorten ja päättäjien vuoropuhelua ja kehittää kunnan peruspalveluja. Se innostaa ja tukee nuorten kiinnostusta osallistua pitkäjänteisesti asioiden valmisteluun, päätöksentekoon ja seurantaan. Kuntalain mukaan kunnan on huolehdittava nuorisovaltuuston toimintaedellytyksistä eli esimerkiksi kokousjärjestelyistä ja ohjaamisesta.

Nuorisovaltuusto järjestää myös erilaisia tapahtumia, kampanjoita ja tempauksia. Lisäksi nuorisovaltuusto toimii lapsi- ja perhevaikutusten ennakkoarvioinnin yhteistyökumppanina.

Pöytyän kunnan lapsi- ja perheneuvosto on kunnan, sen alueella asuvien ja toimivien lasten, heidän perheidensä, järjestöjensä ja muiden tahojen yhteistyöelin. Neuvoston tarkoituksena on seurata lasten ja heidän perheidensä hyvinvointia, lapsiperheiden palveluja ja harrastusmahdollisuuksia sekä tehdä ehdotuksia kunnan viranhaltijoille, lautakunnille sekä muille toimielimille ja tahoille toimintojen kehittämiseksi.

Pöytyän kunnanhallitus asettaa toimikauttaan vastaavaksi ajaksi lapsi- ja perheneuvoston, vanhus- ja vammaisneuvoston ja kylien neuvottelukunnan. Kunnanhallitus valitsee/vahvistaa vaikuttajaryhmien jäsenet ja varajäsenet.

Kunnanhallitus valitsee toimikaudekseen lapsi- ja perheneuvostoon kuusi jäsentä seuraavasti: 1-4. yhdistysedustajaa (MLL, partio, yhtenäiskoulujen vanhempainyhdistykset), seurakunnan edustaja, muu yhdistysedustaja. Kullakin jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Lisäksi sivistyslautakunta, yhteisöllisyyslautakunta ja tekninen lautakunta nimeävät kukin neuvostoon edustajansa, jolla on kokouksissa puhe- ja läsnäolo-oikeus. Neuvoston sihteerinä toimii kulttuurisihteeri.

5. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelut

Lasten ja nuorten hyvinvointia tukevien palveluiden tarkoituksena on antaa edellytykset tasapainoiseen elämään. Hyvinvointia ja aktiivista elämäntapaa edistää kulttuuri- ja vapaa-aikatoimialan palvelut sekä kolmannen sektorin toimijoiden tarjoamat palvelut. Sivistyspalvelut tekevät ehkäisevää työtä, varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja nuorisotyön antamassa tuessa (Pöytyän sivistystoimen strategia).

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Kunnalle kuuluvaa ehkäisevää lastensuojelutyötä on kunnan peruspalveluissa: varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja nuorisotyössä annettava tuki. Lapsilta ja perheiltä ei tällöin edellytetä lastensuojelun asiakkuutta, vaan työtä tehdään osana lapsille, nuorille ja perheille tarkoitettuja palveluja. Hyvinvointialueen toimijat tekevät ehkäisevää työtä äitiys- ja lastenneuvolassa, kouluterveydenhuollossa ja muun terveydenhuollon piirissä, varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Kunta ja hyvinvointialue järjestävät lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. (LSL 8.7.2022/610).

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuraaminen ja kehittäminen on hyvinvointialueen, kunnan, eri viranomaisten ja yhteisöjen yhteistyönä toteutettavaa toimintaa. Hyvinvointialueen ja kunnan viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta voidaan vähentää havaitsemalla mahdollisimman varhain lasten ja nuorten huolenpitoon ja kasvatukseen liittyvät ongelmatilanteet sekä tarjoamalla jo peruspalveluissa perheille varhaista tukea (ehkäisevä lastensuojelu, ennaltaehkäisevä työ, varhaisen tuen työ). Lasten ja nuorten parissa toimivilla ammattilaisilla on kuitenkin velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus (LSL 25) silloin, kun havaitsee tai saa tietää sellaisia seikkoja, joiden vuoksi lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarve on syytä selvittää ja omalla toiminnalla ei ole pystytty tai ei pystytä tukemaan lasta ja perhettä riittävästi.

5.1. Kasvua ja kehitystä tukevat palvelut

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on olennainen osa kunnan lasten kasvua, kehitystä ja oppimista tukevia palveluita. Sen tehtävänä on edistää jokaisen lapsen hyvinvointia, oppimisen edellytyksiä ja osallisuutta yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus luo perustan elinikäiselle oppimiselle ja tukee perheitä kasvatustehtävässä tarjoten turvallisen, kannustavan ja yhteisöllisen ympäristön lapsen arkeen.

Varhaiskasvatuksessa annettava tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmettyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleistä tukea toteutetaan lapsen omassa ryhmässä.

Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tuen muodoista, esimerkiksi yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista sekä tukitoimista, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti ja yhteisöllisesti suunniteltuna tehostettuna tukena, kun yleinen tuki ei riitä. Tuki on intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Tukea annetaan lyhytkestoisesti tai pidempään jatkuvana lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja se aloitetaan heti tuen tarpeen ilmettyä. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kuin lapsi tarvitsee sitä.

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena, kun yleinen tuki tai tehostettu tuki ei riitä. Erityistä tukea voidaan antaa vammasta,

sairaudesta, kehityksen viivästymisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Erityinen tuki on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Lapsen tuen tarpeen vaatiessa tuki voidaan aloittaa suoraan erityisen tuen tasolla.

Esiopetuksessa annettava tuki

Lapsella, jolla on vaikeuksia osallistua esiopetuksessa annettavaan opetukseen, on oikeus saada ryhmäkohtaisia tukimuotoja ja lapsikohtaisia tukitoimia oppimisen ja esiopetukseen osallistumisen tueksi. Ryhmäkohtaiset tukimuodot ja lapsikohtaiset tukitoimet järjestetään inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Riittävän varhain aloitetut ryhmäkohtaiset tukimuodot tukevat lapsia oppimisessa ja esiopetukseen osallistumisessa. Lapsikohtaiset tukitoimet suunnitellaan, järjestetään ja päätetään lapsen edun mukaisesti viipymättä, jos ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä.

Esiopetustoiminta kuuluu perusopetuslain alaisuuteen. Perusopetuksen opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut kuuluvat näin ollen myös esiopetuksen oppilaille.

Monialainen yhteistyöryhmä. Monialaisessa yhteistyöryhmässä käsitellään yksittäistä lasta koskevia asioita. Ryhmään kuuluvat lapsen kasvatukseen ja opetukseen osallistuvat henkilöt: huoltajat, varhaiskasvatuksen henkilökunta, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, neuvolan terveydenhoitaja sekä tarpeen mukaan muita asiantuntijoita. Monialaisen yhteistyöryhmän rooli korostuu lapsen tarvitessa vahvempaa tukea kasvussaan ja oppimisessaan. Työryhmän keskeisimmät tehtävät ovat esille tulleiden asioiden käsittely, toimenpiteistä ja työnjaosta sopiminen sekä seuranta ja arviointi.

Lastenneuvola ja varhaiskasvatus tekevät yhteistyötä lapsen kehityksen seurannassa. Pöytyällä on käytössä lapsen havainnointilomake (1–6-vuotiaat), johon varhaiskasvatus, neuvola ja huoltajat kirjaavat omat havaintonsa lapsen kehityksestä. Mikäli lapsen kehityksessä ilmenee huolta, neuvolan kautta voidaan ohjata lapsi jatkotutkimuksiin. Tarvittaessa neuvolan terveydenhoitaja tai neuvolalääkäri osallistuu lapsen varhaiskasvatuskeskusteluun osana monialaista yhteistyöryhmää.

Perusopetus

Perusopetus on olennainen osa lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Sen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja hyvinvointiin

Oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tukemisen tavoitteena on, että jokainen lapsi saa onnistumisen kokemuksia, edistyy oppimisessaan ja tuntee kuuluvansa kouluyhteisöönsä. Oppivan yhteisön rakenteet ja käytännöt edistävät hyvinvointia ja turvallisuutta ja luovat siten edellytyksiä oppimiselle. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen koulutyöhön ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Oppilaiden vertaissuhteiden aktiivinen tukeminen, myönteiset yhteiset kokemukset ja merkityksellisyyden tunne yhteisön jäsenenä tukevat kouluun kiinnittymistä. Toiminnassa otetaan huomioon yhteisön jäsenten yksilöllisyys ja tasa-arvoisuus sekä yhteisön tarpeet. Koulun käytännöt ovat joustavia ja mahdollistavat monipuolisen toiminnan. Liikkuminen sekä mielen hyvinvointia edistävät yhteiset toiminnat ovat luonteva osa jokaista koulupäivää.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä huolehditaan, siitä, että oppilailla on yhdenvertainen mahdollisuus saada ohjausta sekä tukea kehitykseensä, oppimiseensa ja yhteisön jäsenenä toimimiseen sekä yksilöinä että ryhmän jäseninä. Yhteisössä arvostetaan hyväntahtoisuutta ja ystävällisyyttä. Kiusaamista, häirintää, väkivaltaa, rasismia tai muuta syrjintää ei hyväksytä ja epäasialliseen käytökseen puututaan. Koulutyössä pyritään arjen ennakoitavuuteen ja kiireettömyyteen. Kuulluksi tuleminen ja oikeudenmukaisuuden kokemus rakentavat luottamusta. Rauhallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, hyvät sosiaaliset suhteet sekä ympäristön viihtyisyys edistävät työrauhaa. (Pöytyän kunnan perusopetuksen opetussuunnitelma 14.5.2025)

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kouluissa -tiedonkeruu
Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ovat yhdessä kehittäneet peruskoulujen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen seurantaa vuodesta 2006 lähtien. Tietoja kerätään nyt kymmenennen kerran. Vuoden 2023 tiedonkeruun tulokset ovat nähtävissä TEAviisari verkkopalvelussa (www.teaviisari.fi). Kerättävät tiedot tarjoavat tietopohjaa koulun toiminnan arviointiin ja kehittämiseen sekä antavat vertailukelpoista tietoa koulustanne suhteessa muihin kouluihin. Kansallisella tasolla tiedonkeruu palvelee sekä opetussuunnitelman että opiskeluhuollon toteutumisen arviointia ja kehittämistä. Tietoja käytetään myös kuntien valtionosuuksien perusteena olevan Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan (hyte-kerroin) tietopohjassa.

Lukio-opetus

Pöytyällä lukio on ainoa toisen asteen oppilaitos. Hyvinvoinnin näkökulmat ohjaavat kaikkea lukion toimintaa ja jokaisen työtä niin arkisissa kohtaamisissa kuin osana opetusta.

Liikunnallinen toimintakulttuuri lisää motivaatiota elämänmittaiseen liikunnallisuuteen ja luo rakenteita liikkumiseen lukion arjessa. Samalla se vähentää paikallaan oloa ja stressin kokemuksia sekä edistää oppimista. Riittävästä levosta huolehtiminen ja opiskelupäivän aikaiset tauot tukevat jaksamista ja palautumista. Ruokailu on osa opiskelijoiden hyvinvointia edistävää toimintakulttuuria. Yhteisöllisyyttä, turvallista ilmapiiriä ja mielen hyvinvointia edistävät toimintatavat ovat osa jokaista koulupäivää. Opiskelijaa ohjataan tunnistamaan oma ainutlaatuisuutensa, luomaan ja ylläpitämään ihmissuhteita sekä arvostamaan itseään ja muita.

Opiskelijaa rohkaistaan toimimaan oikeudenmukaisen ja kestävän tulevaisuuden puolesta. Vastuullinen suhtautuminen ympäristöön heijastuu oppilaitoksen arjen valintoihin ja toimintatapoihin. Toimintatavat ja käytännöt tukevat opiskelijan ja yhteisön hyvinvointia sekä ilmapiirin kiireettömyyttä ja turvallisuutta. Yhteisön vuorovaikutuksessa korostuvat avoimuus, välittäminen ja keskinäinen arvostus. Nämä näkökulmat ulottuvat kaikkeen oppilaitoksen toimintaan ja ohjaavat jokaisen työskentelyä. Ohjaus ja opiskeluhuolto ovat

oppilaitoksessa yhteinen tehtävä. Opiskelijalla on oikeus saada säännösten mukaista ohjausta ja tukea hänen yksilöllisyytensä ja erityistarpeensa huomioon ottaen (Elisenvaaran lukion opetussuunnitelma 2021).

Nuorisopalvelut

Pöytyän nuorisopalveluissa on seitsemän nuorisotyöntekijää, joista yksi nuoriso- ja hyvinvointikoordinaattori, yksi nuoriso-ohjaaja, yksi koulunuorisotyöntekijä, kaksi etsivää nuorisotyöntekijää. Toinen etsivä on yhteisesti Auran kunnan kanssa (60 %/40 %). Pöytyän, Auran ja Oripään kuntien yhteisellä nuorten työpajalla työskentelee kaksi työvalmentajaa.

Avoin nuorisotyö pitää sisällään nuorisotilatyön, jalkautuvan työn sekä pienryhmätoiminnan. Näihin toimintoihin pääsee mukaan tulemalla nuorisotilalle: Kyrön Nuokkarille, Kasiin Riihikoskella tai Kalliolaan Yläneellä. Nuorisotilat ovat avoinna arkisin koulun jälkeen. Avoimessa nuorisotyössä tavoitetaan 10–50 nuorta päivässä. Riihikoskella kokoonnutaan viikoittain myös Mopopajalle.

Nuorten palvelupiste (tieto- ja neuvontapalvelut), nuorten työpaja sekä etsivä nuorisotyö kuuluvat olennaisena osana kunnan nuorisopalveluita. Kesäisin nuorisopalvelut toteuttavat liikkuvaa nuorisotyötä, siellä missä nuoret liikkuvat. Nuorille on myös tarjolla kunnan kesätyöpaikkoja.

Nuorisolain tavoitetta aktiivisesta kansalaisuudesta edistetään nuorisopalveluiden osallisuustyöllä, johon olennaisena osana kuuluu Pöytyän nuorisovaltuuston toiminnan tukeminen. Nuorisovaltuusto valitaan kahden vuoden välein vaaleilla. Osallisuustyössä yhteistyötä tehdään koulujen ja kunnan hallinnon kanssa ja tavoitteena on saada päättäjien ja nuorten vuoropuhelu luontevaksi osaksi päätöksentekoa.

Pöytyällä Riihikosken ja Yläneen yhtenäiskouluissa toimii yksi koulunuorisotyöntekijä nuorten parissa tarjoten heille tukea, neuvontaa ongelmatilanteissa ja erilaisia aktiviteetteja. Elisenvaaran yhtenäiskoulussa nuoriso-ohjaaja hoitaa koulunuorisotyöntekijän tehtäviä järjestäen esimerkiksi välituntikerhoa. Koulunuorisotyöntekijä on kiireetön ja turvallinen aikuinen koulussa, joka yhdessä muiden aikuisten kanssa tukee oppilaita koulun arjessa. Koulunuorisotyöntekijä on mukana koulujen tukioppilastoiminnassa ja Verso sovittelijana vertaissovitteluohjelmassa. Koulunuorisotyöntekijän tavoitteena on luoda avoin ja luottamuksellinen suhde oppilaisiin auttaakseen heitä käsittelemään elämässään esiin tulevia haasteita ja kehittymään kokonaisvaltaisesti.

Liikuntapalvelut

Liikunnan merkitys terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä sekä elämänlaadun parantajana kaikissa ikäryhmissä on vahvistunut entisestään. Elämänkulussa on tutkimuksissa löydettävissä fyysisen aktiivisuuden ja liikunnan kannalta erityisen merkityksellisiä ja erityistä huomiota vaativia ikä- ja elämänvaiheita sekä kohderyhmiä.

Pöytyällä on hyvät mahdollisuudet harrastaa liikuntaa. Kunta ylläpitää liikuntapaikkoja monimuotoisesti ja vilkas urheiluseurakenttä tuottavat palveluita kuntalaisille hiihdosta pesäpalloon.

Kunta ylläpitää mm. ulkokenttiä, kuntosaleja, koulujen liikuntasaleja, sisäliikuntakeskus Kisariiheä ja Haukkavuoren maastoliikuntakeskusta. Kuntalaisten ja yhdistysten on mahdollista varata tiloja omaan harrastuskäyttöönsä. Harrastukset tarjoavat lapsille ja nuorille mahdollisuuksia kehittää taitojaan, löytää omat vahvuutensa ja rakentaa positiivisia ihmissuhteita. Laaja ja monipuolinen harrastustarjonta on tärkeä osa lasten ja nuorten hyvinvointia.

Harrastamisen Suomen mallin -kerhot, joita on tarjolla perusopetuksen oppilaille viikoittain yli 30, tarjoavat maksuttoman mahdollisuuden harrastaa. Lisäksi kunta tukee vuosittain viides ja kuudesluokkalaisia kohdennetulla harrastusavustuksella.

Liikunta ja urheilu opettavat lapsille ja nuorille monia arvokkaita elämäntaitoja, kuten tiimityöskentelyä, itsekuria ja vastuullisuutta. Liikuntaseurat ovat Pöytyällä tärkeitä toimijoita lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tarjoamalla mahdollisuuksia liikuntaan, sosiaalisiin suhteisiin, itsetunnon vahvistamiseen, mielenterveyden tukemiseen ja oppimiseen. On tärkeää kannustaa lapsia ja nuoria osallistumaan liikunnan pariin ja löytämään jokaiselle mieluinen tapa liikkua.

Kulttuuripalvelut, vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus

Kunnan kulttuuritoimi vastaa kotiseutuarkiston ylläpidosta ja luetteloitujen yhdistysten sisällysluetteloon voi tutustua kunnan verkkosivulla. Kunnassa on yli neljänsadan teoksen taidekokoelma, jonka perustana ovat mm. kuvanveistäjä Aarre Aaltosen lahjoitettuja teoksia, muutamia kuvanveistäjä Wäinö Aaltosen teoksia ja taidemaalari Vihtori Ylisen maalauksia.

Aurajoen matkailutien yhteyteen on rakentunut vuosittain suurimmat kulttuuritapahtumat: Loppiaisvaloajelu ja elokuun Kulttuuriralli. Nämä toteutetaan yhteistyössä Auran, Oripään ja Liedon kuntien kanssa. ITE-taitelija Kyösti Iitin Enkelipuisto ja Khronoksen talo ovat Pöytyän tunnetuimpia kulttuurikohteita, LEGO-museo Vanhan Palikan lisäksi.

Kulttuuripalveluja ja -tapahtumia tuotetaan yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa.

Musiikkiopetuksessa oppilaspaikkasopimukset ovat Huittisen musiikkiopistossa, Loimaan musiikki- ja tanssiopistossa, Turun konservatorio & musiikkiopistossa. Auranmaan opisto antaa

myös musiikkiopetusta. Taiteen perusopetusta kuvataiteessa ja tanssissa antaa Auranmaan opisto. Kansalaisopisto tarjoaa myös paikallisesti erilaisia kädentaitokursseja ja kolmannen sektorin toimijat järjestävät omalta osaltaan monipuolista tekemistä.

Kirjastopalvelut

Pöytyän kirjastosta lainattiin vuonna 2024 lasten ja nuorten kirjoja 52 699 kertaa. Kirjastot toimivat lähikirjastoina Kyrössä, Riihikoskella ja Yläneellä. Aukioloaikojen lisäksi kirjastot ovat asiakkaiden käytössä omatoimikirjastoina. Viime vuosina on kehitetty erityisesti digitaalisia kirjastopalveluita.

Kirjasto tekee tiivistä yhteistyötä perheiden, varhaiskasvatuksen ja koulujen kanssa lukutaidon ja lukemisen kulttuurin tukemiseksi. Lapsia ja nuoria innostetaan lukemiseen ja kirjallisuuteen eri tavoin kirjavinkkauksista satutunteihin ja teematapahtumiin. Lainaamisen lisäksi lapset, nuoret ja perheet käyttävät kirjaston tiloja lukemiseen, oppimiseen ja toistensa kohtaamiseen. Lastenkirjastotyössä huomioidaan monikulttuuristen kielelliset oikeudet ja lapsen oikeus lukea omalla äidinkielellään.

5.2. Kasvua ja kehitystä edistävä ja ongelmia ehkäisevä toiminta

Opiskeluhuolto

Pöytyän kunnan esi- ja perusopetuksen oppilasmäärä on yhteensä noin 1028, minkä lisäksi annetaan lukiokoulutusta noin 115 opiskelijalle (21.10.2025). Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelut ja kouluterveydenhuollon järjestää Varsinais-Suomen hyvinvointialue. Kunnassa toimii kaksi koulupsykologia, kaksi kouluterveydenhoitajaa, koululääkäri, vastaava kuraattori sekä koulukuraattori. Kuraattori- ja psykologipalvelut sekä kouluterveydenhuolto on resursoitu opiskeluhuoltolain mitoitusten mukaisesti ja resurssia on mitoituksen puitteissa sijoitettu myös alueen muiden kuntien kouluyksiköihin. Opiskeluhuoltohenkilöstö työskentelee yhteistyössä esiopetusyksiköiden, koulujen ja lukion henkilöstön kanssa ja kuuluu osana opiskeluhuollon ryhmiin.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki määrittelee hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjän yhteistyön, jossa hyvinvointialue vastaa opiskeluhuoltopalveluiden, kuten terveydenhuollon sekä psykologi- ja kuraattoripalveluiden järjestämisestä ja koulutuksen järjestäjä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa vastaa yhteisöllisestä opiskeluhuollosta. Hyvinvointialueen on muodostettava alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä ja laadittava alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma, joissa varmistetaan yhdenvertaisten palveluiden saatavuus.

Oppilaille järjestetään opiskelussa tarvittavaa koulunkäynninohjausta, tukea ja

erityisopetusta. Erityisopetuksen tarve on viime vuosina ollut kasvussa. Tilanteeseen vaikuttavat useat tekijät.

Erityisopetusta annetaan Pöytyällä kaikissa yhtenäiskouluissa (erityisluokat, laaja-alainen erityisopetus). Elisenvaaran yhtenäiskoulussa toimii lisäksi toiminta-alueittain annettavaa ja muuta vaativaa erityisopetusta antava pienluokka, johon ohjataan oppilaita koko kunnan alueelta.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto: Koko oppilaitosyhteisöä tukeva ehkäisevä yhteisöllinen työ on opiskeluhuollon ensisijainen toteuttamismuoto. Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan koulun tai oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla edistetään opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia, vuorovaikutusta, osallisuutta, ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta ja esteettömyyttä. Hyvinvointia edistävä yhteisöllinen opiskeluhuolto kohdistuu koko opiskeluyhteisöön, mutta työtä voidaan myös kohdentaa tietyille luokka-asteille tai ryhmille, esimerkiksi koulun aloittamis- tai päätösvaiheeseen tai tunnistetun ryhmään liittyvän ongelman perusteella. Kaikki osallistuvat yhteisölliseen työhön**,** eli jokaisella oppilaitoksessa työskentelevällä on velvollisuus edistää oppilaiden, opiskelijoiden ja koko koulu- ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä huoltajien kanssa.
Yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelu, kehittäminen, toteuttaminen ja arviointi on oppilaitoskohtaisen opiskeluhuoltoryhmän keskeinen tehtävä. Pöytyällä toimii neljä koulukohtaista opiskeluhuoltoryhmää (KOR-ryhmää) Yläneen, Riihikosken ja Elisenvaaran peruskouluissa sekä Elisenvaaran lukiossa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto/opiskelijoiden varhainen tuki: Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa järjestetään opiskelijalle mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija, hänen huoltajansa tai muu henkilö on tätä pyytänyt. Kiireellisessä tapauksessa mahdollisuus keskusteluun järjestetään samana tai seuraavana työpäivänä niin kuin oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa § 15 säädetään. Opiskelijalle järjestetään mahdollisuus päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta niin kuin oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa
§ 17 säädetään.

Pöytyän perusopetuksessa on käytössä yhtenäinen ”Koulupoissaoloihin puuttumisen malli” (2021), jolla pyritään ehkäisemään koulupudokkuutta ja tarjoamaan varhaista tukea oppilaille. Jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että opiskelijan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi taikka poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologi- tai

kuraattoripalveluja, hän ottaa viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja antaa tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Opiskelijan ohjauksesta opiskeluhuoltoon ilmoitetaan huoltajille niin kuin oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa § 16 säädetään.

Opiskeluhuoltoa suunnitellaan, kehitetään, seurataan ja arvioidaan jatkuvana työnä. Kehitys- ja arviointityö kuuluu osana opiskeluhuoltohenkilöstön työhön, minkä lisäksi toimintaa seurataan ja kehitetään sekä esiopetusyksiköiden, koulujen ja lukion että kunnan tasoilla. Yksiköiden tason kehittämis- sekä arviointityöstä vastaavat koulu-/oppilaitoskohtaiset opiskeluhuoltoryhmät, ja kuntatason seuranta- ja arviointityöstä opiskeluhuollon ohjausryhmä.

Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön perustana on laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015). Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edistää terveyttä ja hyvinvointia sekä ehkäistä ja vähentää päihteiden käytön aiheuttamia haittoja. Tavoitteena on lisätä myös ymmärrystä päihteistä ja niihin liittyvistä ilmiöistä. Lain mukaan ehkäisevä päihdetyö kattaa alkoholi-, huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentämisen. Laki ohjaa huomioimaan näistä aineista ja toiminnoista läheisille ja yhteiskunnalle aiheutuvat haitat. Lain mukaan ehkäisevä päihdetyö perustuu yhteistyöhön, päihteiden käytön ja siitä aiheutuvien haittojen seurantaan, käytettävissä olevaan tieteelliseen näyttöön ja hyviin käytäntöihin. Kysynnän vähentämisen rinnalle on nostettu saatavuuden rajoittaminen muun muassa yhteistyössä paikallisten elinkeinotoimijoiden kanssa.

Pöytyän kunta on mukana Varsinais-Suomen laaja-alaisessa Pakka-toimintamallissa. Pakkaa toteutetaan paikkakunnalla tai alueella koko yhteisön voimin. Pakka-mallin mukaisella työllä voidaan tutkimusten mukaan:

- parantaa ikärajavalvontaa myyntipaikoissa
- vähentää alaikäisten alkoholin ja nikotiinituotteiden saatavuutta
- tukea alaikäisten raittiutta ja vaikuttaa asukkaiden asenteisiin alaikäisten juomisesta
- tiukentaa päihtyneille anniskelua ravintoloissa

Kunnan ehkäisevän päihdetyön kehittämiseen on saatu apua kahdesta eri opinnäytetyöstä. Elisenvaaran yhtenäiskoululle tehdyssä opinnäytetyössä suunniteltiin koululle ehkäisevän päihdetyön vuosikello. Ehkäisevää päihdetyötä toteutetaan koko lukuvuoden ajan vaihtuvin teemoin 5–9-luokkalaisille. Toteutukseen osallistuu koulun henkilökunnan lisäksi myös kunnan nuorisopalvelut. Tarkoituksena on, että ehkäisevän päihdetyön vuosikello jalkautuu kunnan kaikkiin yhtenäiskouluihin.

Nuorisopalveluille tehdyssä opinnäytetyössä kysyttiin nuorilta kehittämisehdotuksia kunnan ehkäisevään päihdetyöhön sekä päihdekasvatukseen. Yhtenä tuotoksena syntyi nuorisotilojen päihdetoimintamalli sekä päihdesäännöt. Päihdetoiminmalli on ohjeistus ja toimintamalli erilaisiin päihdetilanteisiin. Sen tarkoituksena on auttaa nuorisotilan työntekijöitä nuorten päihdehaittojen ennaltaehkäisyssä sekä suhtautumaan päihdetilanteisiin yhdenmukaisesti. Päihdetoimintamalli ja siihen liittyvät päihdesäännöt käydään läpi myös nuorisotiloilla käyvien nuorten kanssa. Päihdetoimintamalli tullaan tekemään myös nuorten työpajalle.

Nuorilta tulleita kehittämisehdotuksia olivat:

- päihdekasvatus tulisi aloittaa alakoulussa
- päihdekasvatuksen tulisi olla toiminnallista, ei pelkkää puhetta
- päihdekasvatuksen tulisi olla tietoon perustuvaa, ei saarnaamista, pelottelua tai liioittelua
- nuoret nuorille esim. tukioppilaat voisivat toimia päihdekasvattajina
- pysyttävä ilmiöiden ja trendien mukana
- päihdekasvatusta tulisi tarjota eri tahoilta: koti, koulu, nuorisopalvelu, harrastukset, some
- nuorille enemmän paikkoja ja mahdollisuuksia tekemiseen, myös viikonloppuisin
- päihteiden saatavuuteen vaikuttaminen
- päihdekasvatuksen tulisi olla jatkuvaa ja säännöllistä
- koti ja koulu ovat suuressa roolissa päihdekasvatuksessa
- vanhemmuuden tuki, vanhemmat voivat myös tarvita tukea tai tietoa

Opinnäytetyön kehittämisehdotusten pohjalta on päätetty perustaa nuorten moniammatillinen EPT-työryhmä, jonka tarkoituksena on kehittää lasten ja nuorten ehkäisevää päihdetyötä. Työryhmä koostuu lasten ja nuorten kanssa työskentelevistä ammattilaisista. Eri ammattialoilla työskentelevät ihmiset tuovat ryhmään laaja-alaista asiantuntemusta ja sen jäsenet voivat oppia toisiltaan sekä kehittää omia taitojaan. Työtä voidaan myös suunnitella ja kehittää yhdessä sekä jakaa resursseja järkevästi. Moniammatillisen työryhmän tarkoituksena on löytää työkaluja ja toimintamalleja, joilla ideat saadaan toimimaan käytännössä. Työryhmä pystyy yhdessä entistä laajemmin suunnittelemaan ja toteuttamaan ehkäisevää päihdetyötä ja ottamaan huomioon lapset ja nuoret eri ikävaiheissa. Päihdekasvatusta tullaan järjestämään sekä kouluissa että nuorisopalveluiden toimesta, mutta myös eri järjestöt tulevat olemaan siinä mukana. Erilaiset some-kampanjat ja tiedottaminen sekä nuorille että vanhemmille tulevat olemaan myös tärkeässä osassa. Vanhemmille tullaan järjestämään myös ehkäisevään päihdetyöhön liittyviä tilaisuuksia, joissa tarkoitus on jakaa vanhemmille tietoa ja tukea.

Nuorten ehkäisevässä päihdetyössä tärkeää on tunnistaa ja tiedostaa suojaavat tekijät sekä riskitekijät, jotka vaikuttavat nuoren päihteiden käyttöön. Työryhmän yksi tärkeä tehtävä on löytää ne nuoret, jotka ovat riskiryhmässä ja tukea heitä. Tärkeää on vahvistaa myös jo olemassa olevia suojaavia tekijöitä. Tähän työhön tarvitaan kaikkia nuoren elinympäristössä olevia aikuisia.

Loimaan poliisilaitoksen Ankkuri-tiimin poliisi, sosiaalityöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja ovat käytettävissä matalalla kynnyksellä kaikenlaisiin kouluissa tapahtuviin kiusaamis-, päihde- tai näpistys asioihin liittyvissä tapauksissa. Heiltä saa myös helposti ja nopeasti asiantuntevaa apua ja konsultaatiopalvelua perustason työntekijöille.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyö on tarkoitettu kaikille pöytyäläisille 15–29-vuotiaille nuorille. Etsivän nuorisotyön ensisijainen tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa olevia nuoria ja auttaa heitä tarvitsemiensa palvelujen ja tuen piiriin. Tarkoituksena on edistää ja tukea nuoren kasvua, itsenäistymistä, elämänhallintaa ja osallisuutta. Nuoria autetaan esimerkiksi työllisyyteen, opintoihin, toimeentuloon ja terveyteen liittyvissä asioissa.

Etsivän nuorisotyö painottuu yksilöasiakastapaamisiin ja palveluohjaukseen sekä ryhmätoimintaan. Etsivät jalkautuvat säännöllisesti nuorisotiloille, oppilaitoksiin ja erilaisiin tapahtumiin. Nuoria tavataan ympäri kuntaa nuorille sopivissa paikoissa. Etsivän nuorisotyön toimisto sijaitsee kunnan Kyrön toimipisteessä, mutta toiminta-alue on koko Pöytyä. Moniammatillista yhteistyötä toteutetaan nuorisopalveluiden, nuorten työpajan, oppilaitosten, järjestöjen, työllistämispalveluiden sekä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa.

Osana etsivän nuorisotyön perustyötä toteutetaan myös valtakunnallista Aikalisä-toimintaa, jossa tuetaan kutsuntaikäisiä sekä varusmies- ja siviilipalvelukseen hakeutuvia nuoria. Etsivät nuorisotyöntekijät osallistuvat vuosittain kutsuntoihin ja tarjoavat nuorille luottamuksellisen keskustelumahdollisuuden.

Pöytyä on saanut valtionavustusta etsivän nuorisotyön hankkeeseen vuodesta 2014 ja hanketta toteutetaan yhdessä Auran kunnan kanssa. Työpareina tehtävä etsivä nuorisotyö on vakiintunut kunnan peruspalveluna 1.9.2023 alkaen toisen toimen vakinaistamisen myötä. Etsivistä nuorisotyöntekijöistä toinen tekee kokoaikaista työtä Pöytyällä ja toinen työntekijä on yhteinen Auran kunnan kanssa (60%/40%).

Etsivään nuorisotyöntekijään voi olla yhteydessä nuori itse, hänen lähipiirinsä, oppilaitokset sekä eri viranomaistahot. Yhteydenottopyynnön voi jättää myös yhteysetsivaan.fi sivuston kautta. Toiminta on nuorille aina maksutonta, vapaaehtoista ja luottamuksellista.

Nuorten työpaja

Nuorten työpaja on toiminut Auranmaan Taitotalolla keväästä 2024 ja sitä toteutetaan yhdessä Auran ja Oripään kuntien kanssa. Pöytyä on saanut nuorten työpaja hankkeeseen valtionavustusta. Työpajalla työskentelee kaksi työvalmentajaa.

Nuorten työpaja tarjoaa työkokeilupaikkoja 17–29-vuotiaille nuorille, jotka ovat ilman opiskelu- tai työpaikkaa. Työkokeilujaksolla nuori pääsee kokeilemaan eri alojen työtehtäviä, kehittämään omaa osaamistaan ja työelämän taitoja sekä kartoittamaan omaa polkuaan. Työpajalla pääsee myös tutustumaan eri koulutusmahdollisuuksiin ja työpaikkoihin sekä erilaisiin tapahtumiin ja harrastuksiin. Työtehtävät pajalla ovat mm. kiinteistöhuollon, puutarha-alan, keittiöalan ja siivousalan tehtävät. Nuoret pääsevät osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja työtehtäviä voidaan muokata nuorten mielenkiinnon ja osaamisen pohjalta.

Työpajatoiminnan tarkoituksena on vahvistaa valmennuksen ja merkityksellisen tekemisen kautta nuoren elämänhallintaa ja työelämävalmiuksia. Toiminnan tavoitteena on tukea nuoren hyvinvointia, tunnistaa osaamista ja valmentaa kohti koulutusta ja työtä. Jokaiselle nuorelle tehdään yksilöllinen valmennussuunnitelma. Valmennus on tavoitteellista, nuoren yksilöllisten ja tarpeiden mukaista tukemista sekä taitojen ja osaamisen kehittämistä.

Työkokeilun kesto on yleensä 1–6 kuukautta ja tältä ajalta nuori saa työmarkkinatukea. Päivittäinen työaika on kuusi tuntia päivässä, neljänä päivänä viikossa. Päivän aikana tarjotaan aamupala ja lounas, jotka nuoret valmistavat työpäivän aikana.

5.3. Vammaisten lasten ja nuorten palvelut

On erittäin tärkeää, että vammaisia henkilöitä koskevat tiedot otetaan huomioon kaikissa kuntalaisia koskevissa tilastoissa ja seurannassa. Vammaiset henkilöt, esteettömyys ja saavutettavuus tulisi sisällyttää osaksi kaikkien ikäryhmien hyvinvointikertomuksia ja suunnitelmia.

Kaikille lapsille, nuorille ja lapsiperheille suunnatut palvelut tulee olla soveltuvia yhtä lailla vammaisille lapsille, nuorille ja vammaisten lasten perheille. Perheiden on tärkeä saada avointa neuvontaa kaikista palveluista, tukea vanhempien ja sisarusten jaksamista ja huomioida perheiden kokonaistilanne. Palveluissa on huomioitava myös perheet, joissa vanhempi on vammainen.

Tavoitteena on, että Pöytyällä tehdään jatkuvaa seurantatyötä liittyen palveluiden esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Myös viestinnässä selkokielisyyden näkökulmaa tulisi kehittää jatkuvasti. Päätöksenteon ennakkoarviointi (EVA) korostuu kaikessa sellaisessa päätöksenteossa, joka koskettaa haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä. Siksi lasten ja nuorten, sekä perheiden palveluita suunniteltaessa ja kehittäessä, on vaikutusten arviointi tärkeässä roolissa. Pöytyä on vastuullinen kasvukunta.

5.4. Järjestöjen ja seurakunnan palvelut

Pöytyällä toimii yhdistyksiä, jotka tuottavat monipuolisesti lasten ja perheiden erilaista terveyttä ja hyvinvointia tukevia palveluita. Yhdistyksillä ja seurakunnalla on laaja kosketuspinta erilaisiin ihmisiin ja kokemustietoa toimivista toimintatavoista sekä tahtotila tehdä kuntalaisten tarpeista lähtevää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä erilaisten haasteiden ennaltaehkäisemiseksi ja korjaamiseksi.

Yhdistysten tarjoamia lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluita ovat mm. avoimien kohtaamispaikkojen tarjoama vertaistoiminta ja tukihenkilötoiminta. Yhdistykset tukevat lasten ja nuorten ja perheiden osallisuutta ja toimintakykyä järjestäen matalan kynnyksen vertaisryhmä, virkistys- ja harrastustoimintaa. Kolmannen sektorin toimijat toteuttavat

myös koulutus- ja keskustelutilaisuuksia ja kehittävät alueellista verkosto- ja kumppanuusyhteistyötä. Yhdistysten tuottama toiminta täydentää julkisia palveluita, tuoden arvokasta osaamista lasten ja perheiden tueksi. Yhdistykset kokoavat yhteisen asian ympärille kiinnostuneita ihmisiä,
jotka haluavat toimia ja vaikuttaa tärkeäksi kokemansa asian eteen.

Pöytyän kunta tukee alueellisia yhdistyksiä ja seuroja taloudellisesti vuosiavustuksilla.

6. Yhdyspintatyö Varsinais-Suomessa

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on yhteiset asukkaat ja paljon asukkaiden palveluihin liittyviä yhteistyötarpeita. Kunta ja hyvinvointialue ovat juridisesti tasavertaisia toimijoita ja niille on määritelty lainsäädännössä omat tehtävänsä. Yhteisille asukkaille toteuttavien palveluiden onnistunut toteuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä. Näitä yhteistyötarpeita on mm. hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, sivistys- ja sote-palveluiden yhdyspinnoilla, lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, vammaisten palveluissa, työllisyyden edistämisessä sekä turvallisuuden ja varautumisen tehtäväkokonaisuuksissa. Kunnissa ja hyvinvointialueella on tärkeää olla yhteinen näkemys siitä, mitä yhteistyöllä tavoitellaan, mistä lähdetään ja millä keinoin yhteisiin tavoitteisiin päästään. Tätä yhteistyötä on myös kyettävä onnistuneesti johtamaan. (Lähde: Kuntaliitto)

Palveluista, jotka ovat siirtyneet hyvinvointialueelle, keskeisiä ovat oppilas- ja opiskeluhuolto, perhekeskustoiminta, lapsiperheiden sosiaalityö, vammaispalvelut sekä päihde- ja mielenterveyspalvelut. Yhdyspintatyö hyvinvointialueella on sopimuksellista ja asukaslähtöistä työtä, jossa hyvinvointialue ja kunta tekevät yhteistyötä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi

7. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

1. Lasten ja nuorten palvelut ja tuki

Tavoitteet:

- Lapset ja nuoret eivät syrjäydy
- Jokainen nuori saa perusopetuksen päättötodistuksen ja toisen asteen tutkinnon tai muun oppivelvollisuuteen sisältyvän koulutuksen
- Hyvät edellytykset jatko-opintoihin
- Järjestö- ja yhdistystyö Pöytyällä

Keinot:

- Moniammatillisen yhteistyön kehittäminen
- Lapsille ja nuorille annettava tuki
- Etsivä nuorisotyö.
- Digitalisaation hyödyntäminen.
- Opinto-ohjaus ja tuki oppilaille/ opiskelijoille

Mittarit:

- Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden määrä.
- Perusopetuksen päättötodistuksen ja toisen asteen tutkinnon saaneiden osuus.
- Nuorten työttömyys.
- Varhaiskasvatukseen osallistuvien suhteellinen määrä.

2. Osallisuus ja yhteisöllisyys

Tavoitteet:

- Monipuoliset osallistumisen mahdollisuudet (harrastukset, kulttuuri, liikunta ja nuorisopalvelut, vapaa sivistystyö, taiteen perusopetus)
- Järjestöjen ja yhdistysten toteuttama toiminta

Keinot:

- Aktiivinen yhteistyö
- Toiminnasta tiedottaminen

Mittarit:

- Osallistujamäärät
- Asiakaskyselyt

8. Seuranta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa tarkistetaan vähintään valtuustokausittain. Suunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain tilinpäätöksen sekä talousarvion valmistelun yhteydessä. Lasten ja nuorten hyvinvointiin varattavat voimavarat ja toiminnan painopistealueet päätetään vuosittain talousarvion ja -suunnitelman laadinnan yhteydessä.